Овај пројекат финансира Европска унија

#ЕУ ЗА ТЕБЕ

Предлог препорука за унапређење нове Стратегије развоја пољопривреде у Србији и осталих релевантних годишњих аграрних политика на националном, покрајинском и локалном нивоу

- Наручилац: **Развојни бизнис центар Крагујевац**
- Пројекат: **„Снага грађанског учешћа за развој одрживе пољопривреде“**
- Финансијска подршка: **Европска унија**
- Статус документа: **Финални предлог**

Аутор: Др Мирела Томаш Симин

Датум израде: Август, 2026. године

Овај документ израђен је уз финансијску помоћ Европске уније. Његова садржина искључива је одговорност Развојног бизнис центра Крагујевац и партнера, и она не одражава нужно ставове Европске уније.

ENECA

МПС МЛАДИ ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ СРБИЈЕ

Станиште еколошки центар

Овај пројекат финансира
Европска унија
#ЕУ ЗА ТЕБЕ

Пољопривреда у Србији суочава се са бројним структурним изазовима: недовољном отпорношћу производње, притисцима климатских промена, деградацијом природних ресурса, недовољним учешћем младих, ограниченим капацитетима саветодавних служби и неусклађеношћу финансијских подстицаја са еколошким циљевима. Анализа постојећих мера и финансирања показује да, упркос нормативној подршци, највећи део средстава и даље иде ка мерама које немају јасан еколошки ефекат, док се мање издваја за праксе које доприносе очувању земљишта, воде, биодиверзитета и климе.

Србији је потребан нови приступ који ће подржати реално озелењавање пољопривреде, јачање руралних подручја и конкурентност произвођача, уз бољу координацију између националног, покрајинског и локалног нивоа власти. Овај документ даје прве препоруке за релевантне годишње аграрне политике на сва три нивоа власти.

У анализи пољопривредне политике и политике руралног развоја у Србији, користили смо методологију анализе докумената. По Закону о подстицајима у пољопривреди републичке, покрајинске власти, као и локалне самоуправе, могу исплаћивати подстицаје у пољопривреди, с тим што су локалне власти у обавези да Министарству пољопривреде достављају прописане, једнобразне извештаје о спровођењу програма пољопривредне политике. Од свих 145 општина и градова у централној Србији и АП Војводини, тражили смо да нам доставе ове озвештаје за период 2020–2024. године. У истраживању фокус је био на спровођењу и финансирању мера очувања и унапређења животне средине и природних ресурса, јер су то суштински мере одрживе пољопривреде. Те мере су у извештајима са шифрама од 201.1. до 201.6. (одрживо коришћење пољопривредног земљишта и шумских ресурса, органска производња, очување биљних и животињских генетичких ресурса, очување пољопривредних и осталих подручја високе природне вредности, друге мере очувања животне средине).

Након компаративне анализе, урадили смо предлог препорука за унапређење стања, као и предлог стратешког оквира. Ове документе смо кроз процес консултација, представили заинтересованој јавности на 8 састанака у различитим крајевима Србије (Пожаревац, Љубовија, Димитровград, Србобран, Вршац, Горњи Милановац, Падина, Параћин). Учесници ових састанака били су представници локалних власти и локалне управе, затим пољопривредне стручне и саветодавне службе, удружења и произвођачи који се баве одрживим пољопривредним праксама, од којих смо добили коментаре, мишљења и предлоге за коначан облик препорука и стратешког оквира.

ENECA
МПС МЛАДИ ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ СРБИЈЕ
Станиште еколошки центар

Препоруке по нивоима власти

Национални ниво

Стратешки фокус: системске реформе, финансирање и нормативни оквир

Кључне препоруке:

1. Финансијска реформа подстицаја

У оквиру шире пољопривредне политике увести јасне и недвосмислене агро-еколошке мере са јасном дистинкцијом у односу на агро-техничке мере.

Повећати учешће средстава за агроеколошке мере са садашњих 4% на ниво који је ближи просеку ЕУ од 25%.

Увести модел „плаћања за резултат“ при којем се подстицаји додељују на основу постигнутих еколошких исхода, а не само на основу примене прописаних активности.

Повећати подстицаје за органску производњу и очување аутохтоних раса, кроз јасно усмеравање средстава и јасније позиционирање ових мера у систему подршке.

2. Усклађивање са ЗАП 2023–2027

Дефинисати националне еко-шеме као што су успостављање и одржавање травнатих појасева, примена плодореда, стална покривеност земљишта, очување и садња живица и других дрвенастих трака, органска производња, односно јасан сет добровољних еколошких мера које пољопривредници могу да одаберу и за које добијају додатна плаћања.

Увести GAEC-сличне стандарде који подразумевају основна правила заштите земљишта, вода и управљање минералним ђубривима.

3. Јачање институција

Јачање људских и професионалних капацитета у оквиру Агенције за аграрна плаћања и увести једноставније процедуре.

Успоставити Националну координациону јединицу, односно међуресорно тело (пољопривреда, екологија, вода, климатска политика) које координише све активности из области одрживости.

4. АКИС – знање и иновације

Даље развити и ојачати постојећу националну мрежу саветодавних центара, кроз унапређење професионалних капацитета како би благовремено одговорили на све захтеве развоја одрживе пољопривреде.

Увести оперативне групе, модел ЕИП-Агри кроз повезивање пољопривредника, истраживача и саветодаваца са циљем заједничког учешћа на иновативним пројектима.

Успоставити демонстрационе фарме које ће први успоставити иновативне праксе из области одрживе пољопривредне производње.

5. **Систем праћење резултат прописаних мера и остварења циљева**

Успоставити адекватан систем праћења примене постојећих мера повезаних са одрживом пољопривредном производњом, као одговарајуће индикаторе остварења постављених циљева.

Покрајински ниво (АП Војводина)

Стратешки фокус: регионална специфичност, техничка подршка, инфраструктурни развој

Кључне препоруке:

1. **Регионални програми за одрживу производњу**

Подстицаји за унапређење конвеционалне пољопривредне производње и њено привођење одрживој пољопривреди кроз увођење плодореда, покровних усева и других агро-еколошких и одрживих пракси у ратарским подручјима. Посебну подршку потребно је усмерити на набавку специјализоване механизације и опреме неопходне за примену различитих одрживих и регенеративних пољопривредних пракси.

Специфични програми за конвенионално сточарство и његово привођење ближе одрживим праксама у сточарској производњи уз увођење и развој травних/пашних система држања животиња или сличних система.

Специфични програми за унапређење агрошумарста, подизање ветрозаштиних појасева као и других пејзажних елемената који доприносе биодиверзитету, заштити земљишта и климатској отпорности

2. **Ко-финансирање иновација и АКИС активности**

Заједнички програми са Министарством пољопривреде, шумарства и водопривреде усмерених ка истраживањима и иновацијама у одрживој пољопривредној производњи.

Подршка покрајинским научни и стручним институтима у циљу њиховог укључивања у рад саветодавних служби у циљу унапређења дифузије иновација у одрживим пољопривредним праксама.

3. **Инфраструктура и логистика**

Подршка изградњи складишних капацитета, логистичких центара и хладњача, који су ускладу у складу са принципима одрживе пољопривредне производње и могу се користити у органској пољопривреди или сличним системима производње.

Локални ниво

Стратешки фокус: спровођење политика на терену, подршка малим произвођачима и локални ланци исхране

Кључне препоруке:

1. **Локалне вишегодишње стратегије развоја пољопривреде**

Развој вишегодишњих општинских планова за управљање земљиштем, травњацима, водним ресурсима, биодиверзитетом који су у складу са принципима одрживе пољопривредне производње.

Ускладити локалне мере подршке са националним агро-еколошким мерама кроз развој допунских подстицаја на начин да локалне мере буду дизајниране као допуна националним мерама и прилагођене локалним условима.

2. **Подршка малим газдинствима**

Локални ваучер системи пољопривредним произвођачима за саветодавне услуге за израду производних планова који повећавају степен одрживости пољопривредне производње.

Микроподстицаји за опрему, алате, пластенике, системе за наводњавање, прерадне капацитете на газдинству у органској производњи.

3. **Локални системи исхране**

Развој кратких ланаца снабдевања (пијаце, директна продаја, локални брендови).

Табела 1. Препоруке за унапређење политике одрживе пољопривреде у Србији

Национални ниво

Област интервенције	Препорука	Шта се конкретно предлаже / шта значи
1. Финансијска реформа подстицаја	Јасно раздвајање агроеколошких и агротехничких мера	У оквиру система подстицаја увести недвосмислену класификацију мера, при чему се агроеколошке мере дефинишу као мере са директним позитивним утицајем на животну средину, а агротехничке мере као мере одржавања и унапређења производње.
	Повећање издвајања за агроеколошке мере	Повећати учешће средстава за агроеколошке мере са приближно 4% на ниво ближи просеку ЕУ (око 25%), кроз постепену прерасподелу постојећих средстава у оквиру аграрног буџета.
	Увођење модела „плаћања за резултат“	Увести модел у коме се подстицаји додељују на основу постигнутих еколошких исхода (нпр. очуван биодиверзитет, стање травњака, квалитет земљишта, проценат хумуса у земљишту, секвестрација угљеника), а не искључиво на основу примене прописаних активности.
	Јачање подршке органској производњи и аутохтоним расама	Повећати и јасно усмерити средства за органску производњу и очување аутохтоних и угрожених раса, укључујући директна плаћања, подршку сертификацији и очување генетичких ресурса.
2. Усклађивање са ЗАП 2023–2027	Дефинисање националних еко-шема	Увести националне еко-шеме као добровољни инструмент додатних плаћања за праксе као што су травнати појасеви, плодоред, покровни усеви, очување и садња живица и других дрвенастих трака, као и органска производња.
	Увођење GAEC-сличних стандарда	Успоставити основне стандарде добре пољопривредне и еколошке праксе који се односе на заштиту земљишта, вода и управљање минералним ђубривима као услов за добијање подстицаја.
3. Јачање институција	Јачање капацитета Агенције за аграрна плаћања	Унапредити људске и професионалне капацитете Агенције, уз поједностављење административних процедура, дигитализацију и већу транспарентност система подстицаја.
	Национална координациона јединица за одрживу пољопривреду	Успоставити међуресорно тело (пољопривреда, заштита животне средине, воде, климатска политика) ради координације политика, мера и праћења остварења циљева одрживости.

Област интервенције	Препорука	Шта се конкретно предлаже / шта значи
4. АКИС – знање и иновације	Јачање саветодавних служби	Даље развијати националну мрежу саветодавних центара кроз унапређење стручних капацитета и специјализацију за теме одрживе пољопривреде.
	Увођење оперативних група (EIP-Agri модел)	Повезати пољопривреднике, истраживаче и саветодавце кроз оперативне групе ради заједничког рада на иновативним пројектима у области одрживе пољопривреде.
	Успостављање демонстрационих фарми	Успоставити мрежу демонстрационих фарми које ће примењивати и приказивати иновативне и одрживе производне праксе.
5. Праћење резултата и остварења циљева	Систем индикатора и праћења	Успоставити систематично праћење примене мера повезаних са одрживом пољопривредом, уз дефинисање јасних индикатора резултата и утицаја на животну средину и климу.

Покрајински ниво

Област интервенције	Препорука	Шта се конкретно предлаже / шта значи
1. Регионални програми за одрживу производњу	Подстицаји за унапређење конвенционалне ратарске производње	Увести регионалне програме који подстичу постепено привођење конвенционалне ратарске производње одрживијим праксама, кроз примену плодореда, покровних усева и других агроеколошких мера које доприносе очувању земљишта, смањењу ерозије и побољшању плодности.
	Специфични програми за конвенционално сточарство	Развити посебне програме за унапређење конвенционалне сточарске производње у правцу одрживијих система, кроз увођење травних и пашних система држања животиња, побољшање управљања сточном храном и смањење притисака на животну средину.
	Подршка агрошумарству и ветрозаштитним појасевима	Подстицати увођење агрошумарских система, подизање ветрозаштитних и заштитних појасева, као и других пејзажних елемената који доприносе биодиверзитету, заштити земљишта и климатској отпорности пољопривреде у Војводини.
2. Ко-финансирање иновација и АКИС активности	Заједнички програми истраживања и иновација	Успоставити заједничке програме са Министарством пољопривреде, шумарства и водопривреде, усмерене на истраживања и развој иновативних решења у области одрживе

Област интервенције	Препорука	Шта се конкретно предлаже / шта значи
		пољопривредне производње.
	Укључивање научних и стручних института у АКИС	Обезбедити подршку покрајинским научним и стручним институтима ради њиховог активнијег укључивања у рад саветодавних служби, са циљем унапређења преноса знања и ширења иновација у одрживим пољопривредним праксама.
3. Инфраструктура и логистика	Одрживи складишни и логистички капацитети	Подржати изградњу и модернизацију складишних капацитета, логистичких центара и хладњача који су усклађени са принципима одрживе пољопривредне производње и погодни за коришћење у органској и другим одрживим системима производње.

Локални ниво

Област интервенције	Препорука	Шта се конкретно предлаже / шта значи
1. Локалне вишегодишње стратегије развоја пољопривреде	Развој вишегодишњих локалних стратегија и планова	Развити вишегодишње општинске планове који обухватају управљање земљиштем, травњацима, водним ресурсима и биодиверзитетом, у складу са принципима одрживе пољопривредне производње и локалним природним и производним специфичностима.
	Усклађивање локалних мера са националним агроеколошким мерама	Дизајнирати локалне мере подршке као допуну националним агроеколошким мерама, кроз развој додатних подстицаја и техничке подршке прилагођене локалним условима и потребама пољопривредника.
2. Подршка малим газдинствима	Локални ваучер системи за саветодавне услуге	Успоставити локалне ваучер системе који омогућавају пољопривредним произвођачима приступ саветодавним услугама (израда производних и агроеколошких планова, увођење одрживих пракси), са циљем повећања одрживости производње.
	Микроподстицаји за инвестиције на газдинствима	Обезбедити микроподстицаје за набавку опреме, алата, пластеника, система за наводњавање и мањих прерадних капацитета на газдинствима, са посебним фокусом на органску и друге одрживе облике производње.

3. Локални системи исхране	Развој кратких ланаца снабдевања	Подстицати развој кратких ланаца снабдевања кроз подршку локалним пијацама, директној продаји, локалним брендовима и повезивању произвођача са јавним институцијама и локалним тржиштима.

Анализа постојећих мера и финансијских токова показује да је неопходно преусмерити подршку ка праксама које доприносе очувању земљишта, воде, биодиверзитета и климе, уз јачање улоге саветодавних служби, младих произвођача и иновативних приступа у производњи.

Предложене препоруке за национални, покрајински и локални ниво власти постављају јасан оквир:

- ✓ национални ниво треба да креира стабилан и јасно дефинисан нормативни и финансијски систем,
- ✓ покрајински ниво да развије регионално специфичне програме и инфраструктуру,
- ✓ локални ниво да омогући директну подршку пољопривредницима и примени мера на терену.

Иако је у постојећим политикама препознат значај одрживе пољопривреде, највећи изазов остаје недовољно усмеравање реалних средстава ка мерама које имају еколошке ефекте.

Попис коришћених скраћеница:

Скраћеница	Пуни назив	Објашњење
ЗАП	Заједничка аграрна политика	Политика Европске уније за пољопривреду и рурални развој.
ГАЕЦ/GAEC	Good Agricultural and Environmental Conditions	Добри пољопривредни и еколошки услови – минимални стандарди за добијање подстицаја (заштита земљишта, вода, биодиверзитета).
ХНВ/HNV	High Nature Value Farmland	Пољопривредна земљишта високе природне вредности (традиционални пашњаци, ливаде, мозаични пејзажи).
АКИС/AKIS	Agricultural Knowledge and Innovation System	Систем знања и иновација у пољопривреди (саветодавци, истраживачи, пољопривредници, институције).
ЕИП-	European Innovation	Европско партнерство за иновације у

Агри/EIP-Agri	Partnership for Agricultural Productivity and Sustainability	пољопривреди; модел оперативних група.

Листа учесника консултација:

- Друштво пчелара Пожаревац
- Градска управа Града Пожаревца
- Удружење Браничевска иницијатива, Пожаревац
- Пољопривредна саветодавна и стручна служба Пожаревац
- Еколошко друштво Обруч, Пожаревац
- Општинска управа Општине Мали Зворник
- Општинска управа Општине Крупањ
- Удружење малих пољопривредних произвођача Љубовија
- Регионална развојна агенција Подрињa, Подгорине и Рађевине
- Општинска управа Општине Љубовија
- Удружење органских произвођача
- Пољопривредна саветодавна и стручна служба Лозница
- Пољопривредна задруга Руђо и Бранило Доња Буковица
- Удружење сточара, Пирот
- Фарма оваца и коза „Равна шума“, Димитровград
- Фарма Магарија, Димитровград
- Удружење Стара планина, Пирот
- Ветеринарска инспекција – Управа за ветерину Димитровград
- Војвођанска зелена иницијатива, Нови Сад

- Удружење пољопривредника Србобран
- Еколошки покрет Србобран
- Пољопривредна саветодавна и стручна служба Врбас
- Пољопривредна стручна служба Агрозавод, Вршац
- Агрознање Вршац
- Таурус агро консалтинг, Вршац
- Фарминг д.о.о, Вршац
- Удружење Кришка, Вршац
- Таково Бери
- Удружење Ларис, Чачак
- Пољопривредна саветодавна и стручна служба Чачак
- Интерфуд 6000 д.о.о. Чачак
- ЛАГ Чачак – Горњи Милановац
- ГМ Оптимист Горњи Милановац
- Удружење пољопривредника Ботош
- Земљорадничка задруга Брезина, Падина
- Еколошки покрет Падина
- Институт Тамиш д.о.о. Панчево
- Пољопривредни савез Баната, Зрењанин
- Општина Варварин
- Општина Параћин
- СН Аграр

- Удружење за локални развој Каменица, Ниш
- Еколошки покрет Врбас
- Рудњански домаћини, Рудно
- Удружење за неговање традиције Вишња, Ниш
- Удружење Ружица, Ариље
- Удружење произвођача вина са ознаком географског порекла Шумадија, Топола
- Удружење TERRA's, Суботица
- ЛАГ Мачванска равница, Богатић
- Унија жена пољопривредница Србије, Ваљево
- Задружни савез Војводине, Нови Сад
- Друштво пчелара Тимок, Зајечар
- Мрежа за добробит, Пријепоље
- Удружење Супер жене, Алексинац
- Удружење жена „Изворско зрно", Пирот
- Делегација Европске уније у Републици Србији
- Пољопривредници
- Пољопривредни стручњаци и професори
- Млади пољопривредници Србије, Јагодина
- Развојни бизнис центар Крагујевац
- ENECA Ниш
- Еколошки центар „Станиште" Вршац